

AHMAD AHMADYAR

**IK
BEN
AHMAD**

Dit boek is gebaseerd op de herinneringen van de nu 20-jarige Ahmad, die als kind van bijna 9 met zijn vader op de vlucht vertrok.

Redactionele begeleiding en bewerking:
Chris Sterkens, Emy Geyskens, Sayira Maruf
Eindredactie: Johanna Pas

© 2021, Herkes vzw
Kastanjeweg 19, 2980 Zoersel

Eerste druk, augustus 2021

Omslagillustratie: Parisa Akbarzadehpoladi
Opmaak omslag: Rutger Van Parys
Vormgeving binnenwerk en druk: Epo vzw

D/2021/13.603/14
NUR 740
isbn 9789493136502

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgegeven met financiële steun van **LITERATUUR
VLAANDEREN**

Inleidend woord van Charlotte Vandycke

Wie is Ahmad?

Dat kom je in de deze ontroerende en meeslepende vertelling te weten.

In 2021 noteren we meer dan tachtig miljoen mensen op de vlucht, wereldwijd. De helft van hen zijn kinderen, net als Ahmad wanneer hij met zijn vader Afghanistan moet ontvluchten. Maar bovenal is elk van hen een mens met een heel eigen verhaal.

Het is heel belangrijk dat iedereen in onze samenleving – en onze beleidsmakers in het bijzonder – vluchtelingen niet als dossiers maar als mensen ziet en hun verhalen kent. Alleen al daarom beveel ik dit boek warm aan. Want wie Ahmad leert kennen, kijkt nooit meer op dezelfde manier naar een onbekende vluchteling in de straat, in de klas of in het station. Een verhaal als dat van Ahmad bevrijdt een lezer van een pak twijfels en vooroordelen. Daar ben ik van overtuigd.

Dit boek neemt je mee in de leefwereld van een jong kind, op een levensgevaarlijke tocht door een harde realiteit. Van oorden veraf tot onze omgeving in Vlaanderen die we zeer goed kennen. Alles door de ogen van een moedige, hoopvolle jongen en zijn vader. Alle gebeurtenissen in dit verhaal

leggen moeiteloos de vele pijnpunten bloot van het asiel- en migratiebeleid van vandaag, zowel buiten als binnen Europa, en in ons eigen land. Er is ontzettend veel werk te verrichten om wie vlucht voor oorlog, geweld en vervolging bescherming te bieden en kansen te geven op een veilige toekomst. Maar wat dit verhaal evengoed tastbaar maakt, is de enorme veerkracht, moed, opoffering en hoop die mensen aan de dag leggen om hun geliefden in veiligheid te brengen. Een van de vele beschrijvingen uit het boek die me aangrepen, is: “Mensen gaven ons hoop. Anderen namen die weer af.” Ik denk graag dat, wie Ahmad leert kennen, er voortaan voor kiest om anderen te helpen en hoop te geven.

Charlotte Vandycke, juli 2021

Directeur en woordvoerder Vluchtelingenwerk Vlaanderen

Inhoud

Inleidend woord van Charlotte Vandycke 5

Inhoud 7

Woord vooraf 9

1. Het afscheid 11

2. Schapen 19

3. Veilig bij mijn vader 25

4. Ik moet sterk zijn 29

5. Over de berg 34

6. Bang door Turkije 41

7. Ga ik dood? 50

8. Licht in Griekenland 61

9. 'The world ain't all sunshine and rainbows' 69

10. Narenj palau 75

11. Vuurwerk 81

12. Mijn rode sneakers 87

13. De wanhoop nabij 92

14. Familie 97

15. Weer op de sporen 105

16. Het eindstation 110

17. Geen rust 118

18. Tranen van geluk 122

19. Zolang er leven is 126

Brief aan Sara 130

Nawoord 139

Routekaarten 144

Afsluitend woord van Gie Goris 146

Woord vooraf

Als kind in Afghanistan kon ik elke dag ontvoerd worden of sterven door een aanslag. Nergens was het veilig. Er woedde al jaren een oorlog en die woedt nog steeds. De mensen leven zonder vooruitzichten. Ze kunnen niet beginnen met de heropbouw van hun land. Nog altijd sneuvelen er ieder jaar zo'n zeventienduizend regeringssoldaten en vallen er om en bij de tienduizend burgerslachtoffers, waarvan een derde sterft. Op 17 augustus 2019 verloor een man honderdachtenveertig familieleden door een aanslag op zijn trouwfeest in Kaboel. Zo'n verlies is niet te vatten. Wie een aanval overleeft, houdt er pijn, angst en nachtmerries aan over. Niemand kan zeggen hoeveel indirecte slachtoffers de oorlog nog maakt door ontbering, armoede en gebrek aan gezondheidszorg.

Natuurlijk houden Afghanen van hun land en zijn ze trots op hun afkomst, ik ook. Maar we zijn doodsbang. Wie het kan betalen, vlucht. Die uitweg is er voor de meeste gezinnen niet. Het kost te veel geld. Ik was nog net geen negen toen mijn vader me meenam en we de handelswaar van smokkelaars werden. Het kind dat ik was, liet ik voor altijd achter. Tien jaar later, net nadat ik in België mijn diploma secundair onderwijs had behaald, besloot ik mijn herinneringen aan deze bikkelharde tocht op te schrijven. Want ik merk dat veel mensen niets weten over de vernederende situaties, de fysieke ontberingen en de hartverscheurende keuzes waar een vluchteling

mee geconfronteerd wordt. Hoe je zonder garantie blijft doorgaan, omdat er geen andere optie is. Daarover wil ik vertellen. Maar ook over hoe een liefgebaar, een kleine daad van mededogen van onschatbare waarde kan zijn en iemands toekomst kan veranderen.

Er bestaan heel wat (negatieve) ideeën over vluchtelingen, maar weinig mensen kennen de echte verhalen. Waar je opgroeit, daar zitten ook de wortels van je hart. Niemand laat zonder pijn zijn familie, land, werk en bezittingen achter. Met mijn verhaal hoop ik de kijk op vluchtelingen en migranten te veranderen. Ik wil een beeld geven van de risico's die je neemt bij zo'n ultieme poging om je gezin veilig te stellen. De kans dat je onderweg sterft, dat je je geliefden nooit meer ziet, is wellicht groter dan dat je een veilige toekomst vindt.

Ahmad

1. Het afscheid

September 2009 – Sommige dagen uit je leven zul je nooit vergeten. Dat kunnen mooie dagen zijn, maar ook dagen die je het liefst uit je geheugen zou wissen. Je nestelde je de avond voordien vast heerlijk onder de lakens zonder te beseffen dat een oogwenk later je leven er nooit nog hetzelfde uit zou zien.

Die dag was zo'n dag. Ik was bijna negen en ik zat sinds enkele weken in klas drie. Het was nog te vroeg om naar school te gaan, maar toch werd ik wakker van geluiden in de keuken. Ik kneep mijn ogen tot spleetjes om het eerste daglicht voorzichtig toe te laten. Vanuit mijn bed zag ik twee gevulde rugzakken klaarstaan, een blauwe en een zwarte. De blauwe kende ik, ik gebruikte hem voor school. Mijn ouders hadden hem nog niet zo lang geleden voor me gekocht. De zwarte was nieuw. Een ogenblik vroeg ik me af waarom ze daar stonden, maar diep vanbinnen wist ik het al. Deze ochtend stond eraan te komen, als een afspraak met het lot. Ik had mijn ouders erover horen praten. Wat hij betekende, wist ik niet. Evenmin wanneer hij zou komen. Vandaag dus.

Tijdens het ontbijt werd er nauwelijks een woord gezegd. We zaten daar maar, met zijn drieën op het zitkussen. Papa en ik staarden voor ons uit. Aangekleed voor het vertrek en gehuld in zwijgzaamheid en angst voor het grote onbekende, het niet weten. Ik dronk een glas zoete thee en ik at geitenkaas met een beetje boter bij de *naan*, het brood dat mama zo

goed kon bakken. De stilte was moordend en heel ongewoon voor ons, maar de woorden vonden hun weg niet. Opeens zei papa dat het tijd was om te gaan. Ik vond het veel te snel, maar durfde niet te protesteren. Het onvermijdelijke, hartverscheurende afscheid was daar. Afscheid van mama, van ons huis, van mijn familie, van mijn vrienden op school. Van mijn leven zoals ik het tot dan toe had gekend.

Ik omhelsde mijn moeder. Ze drukte mij lang en stevig tegen zich aan. Ik voelde haar angst, maar ook haar hoop. De hoop dat alles goed zou komen. Die gaf ze me in die ene, ontzettend belangrijke knuffel. Ik had geen idee hoe hard ik deze emotionele lading nodig zou hebben bij wat me te wachten stond. Hoe ondraaglijk moet het voor haar geweest zijn te beseffen dat ze mij misschien nooit meer zou zien? Ik besepte het niet, al trok er een koude rilling van onderaan mijn rug tot bovenaan mijn nek, net onder mijn schedel.

Wie was ik? Een kleine, vrij onzekere jongen, opgegroeid met de wetenschap dat er een vaag gevaar boven mijn hoofd en dat van mijn familie hing. Ik wist dat er dingen gebeurden waar volwassenen heel bang voor waren. Dingen die ondraaglijk veel pijn deden. Mensen verdwenen, ook kinderen. Bommen ontploften. Toch voelde het gevaar nooit als iets dat mij in de ogen keek. Mijn huis, mijn stad, mijn vrienden, zij waren er nog, en dat maakte dat ik me toch nog enigszins veilig voelde. De grote slang had ons nog niet gebeten. Maar de dreiging dat het iedere dag kan gebeuren, knaagt wel aan het vertrouwen dat je hebt in jezelf. Er was geen leven dat je toelachte en uit-

nodigde om te dromen. Ik weet nu dat mijn ouders zich heel veel zorgen maakten, dat zij wanhopig een uitweg zochten voor mij en mijn zus. Dit werd geen avontuur zoals in een film. Dit was écht. Welke gevaren lagen er op onze weg? Wat zou er anders worden, en was dat dan voor altijd? Die vraagtekens, die onzekerheid, voelde ik wel.

Mijn zusje sliep nog. Op kousenvoeten sloop ik tot aan haar bedje. Ik streelde haar abrikozenwangen met mijn ogen. Haar lange zwarte wimpers hielden haar grote ogen op slot.

'Zenda bashi, azizam...' fluisterde ik haar toe, 'veel geluk, lieverd.'

Ik trok mijn nieuwe rode sportschoenen aan. Mijn moeder veegde haar tranen snel weg met de rug van haar hand. Ze trok me een laatste keer tegen zich aan en ik snoof haar geur op, zij de mijne.

'Als je het koud hebt, trek twee truien en twee broeken over mekaar aan,' zei ze.

Daarna viel de poort achter ons dicht.

Daar liep ik dan, naast mijn vader door de stoffige straat. De wind blies de geur van rozenbloesems in mijn gezicht. Van achter de hoge tuinmuren hoorde ik hier en daar een stem, soms een kind dat, net als wij, ook vroeg wakker was. Buren voor wie vandaag er net zo zou uitzien als gisteren. Ze zouden snel ontdekken dat papa en ik hier niet meer waren. Ik volgde hem zonder een woord te zeggen. Hij zou mij altijd beschermen, dat wist ik. Waar we ook naartoe gingen, bij hem was ik veilig. Om te tonen dat ik hem vertrouwde, stelde ik geen vra-

AFSLUITEND WOORD VAN GIE GORIS

Vluchten is een reis die in niets op reizen lijkt. Dat een jongen van negen nachten door de bergen moet trekken, de verschrikkingen van de oversteek in een rubberbootje moet doormaken, opgepakt en opgesloten wordt, zijn leven moet achterlaten en het elders opnieuw beginnen – en nog eens, en nog eens... dat krijg je moeilijk uitgelegd aan een Belgische jongere die bij reizen aan vakantie, avontuur, ontdekking en ontspanning denkt.

‘Mijn verhaal is niet het meest schokkende verhaal van een vlucht. En bijlange niet het enige’, schrijft Ahmad in het nawoord van zijn boek. Dat klopt, en net dat maakt zijn relaas zo noodzakelijk én onvoorstelbaar voor Belgische lezers. Ik heb de voorbije maanden met tientallen Afghanen gepraat. Over hun vlucht, over hun aankomst, over hun worsteling met taal en reglementen, over hun onverwoestbare wil om door te gaan en opnieuw te beginnen. Telkens overviel me het gevoel dat ik tegenover een buitenaards wezen zat: jongens, moeders, meisjes en vaders die door de hel moesten om veiligheid, rechten en kansen te verwerven die voor een grote meerderheid in dit land vanzelfsprekend lijken.

Toch zijn de Afghanen geen extraterrestrials. Dat blijkt alweer uit Ahmads verhaal. Ze hebben kou en kennen angst, ze twijfelen en worden woedend, ze zijn ontroerd of houden koppig vol. Ahmad noteert het meer dan eens: telkens hij als

mens erkend en benaderd wordt, krijgt hij weer hoop. Maar tijdens de lange tocht van Ghazni in Afghanistan naar België is die menselijkheid schaars. Veel te schaars. Toch overleeft hij, als mens. Hij wordt een elfjarige met de ervaring van een volwassene, en blijft tegelijk een jongen met dromen en ambities. Hij is volop bezig die waar te maken.

Intussen ziet hij echter rondom zich dat mensen zoals hij gewantrouwd worden, of erger: afgewezen, verworpen, weggestuurd. Dat triggerde hem om zijn eigen verhaal in voldoende detail te vertellen, zodat al wie hier is en daarvoor niet door de hel moest, toch een beetje zou begrijpen wat de werkelijkheid is die besloten ligt in dat ene woordje ‘vluchteling’. *Ik ben Ahmad* is geen slachtofferverhaal, dat krijg je trouwens heel zelden te horen van Afghanen. Het is een overleversverhaal. Of beter: een verhaal over leven. Een verhaal dat oproept om samen de wereld menselijker te maken door de mens in elk individu te zien en de rijkdom in diversiteit.

Gie Goris, mei 2021

Ex-hoofdredacteur MO*, als journalist gespecialiseerd in o.a. Afghanistan, en auteur van *Opstandland. De strijd om Afghanistan, Pakistan en Kasjmir* (De Bezige Bij, 2011).